

Štev. 15.

V Ljubljani, dne 5. avgusta.

1887.

Hanija.

Poljski spisal H. Sienkiewicz. Prevel M. Vrnilež.

V.

Drugega dné po óni naši pijáci so prišli konji od starega Mirze iz Chorzel in obá s Selimom sva krenila za rana proti dômu. Imela sva dobra dva dneva pota, zato sva se vzdvignila, ko se je jelo daniti. V naši hiši je še vse spalo, le nama nasproti na oknu sredi bujnih geranijev, lákov in fuksij je blestel obrazek penzijaárke Jozije. Selim, nadevši náse potno torbo in akademijsko čapko, pristopil je k oknu že pripravljen za pot, hoteč s tem pokazati, da odide, na kar se mu je odgovorilo izmed geranija z melanholičnim pogledom. Ako je jedno roko položil na srce in z drugo odposlal poljube, zarudel se je obrazek med cveticami in izginil naglo v mračno ozadje sobino. Zdolaj, na tlaku dvorovem je zaropotala brička, v kojoj so bili

vpreženi štirje čili konji; bil je čas, da se posloviva in sédeva, toda Selim je čakal in stal trdovratno pri oknu, čakajoč, ali še kaj ne pride. Nadeja pa ga je prevarila in okence je ostalo prazno. Stoprav ko sva šla dolí, idóč okoli tème veže v prigradjí, uzrla sva na stópnicaéh dva bela čevljička, suknjo orehove boje, naklonjen obrazek in dvoje jasnih očij, nadkritih z roko, zrócih iz sómraka v veselo jasnost dnevno. Selimskoči naglo v vežo, a jaz, sedši na bričko, stoječo takoj poleg njega, začul sem nekakov šepet in čvrste odmeve, zeló podobne poljubom. Potem je Mirza izšel rděč, pol smijoč se, pol vznurjen in sédel poleg mene. Vozník tréne po kónjih; nehoté sva pogledala oba na okence; obrazek Jozijin se je žaril znova med cvet-

kami; še trenutek: pomolila se je ročica z belim robcem; še jeden slovilen znak in brička je podričala na ulice, odpeljóč mene in lepi idejal bedne Jozije.

Bilo je zeló za rana, mesto je še spalo; rožno sve-tilo zárjino je begalo po óknihi pokójnih hiš; le tu in tam je budíl kakov zgodèn ptič, prihodnjik, s koraki svojimi dremajočo jeko; tu pa tam je kakov štrežaj po-metal ulice: časih je zadrkal vozíček z varívom iz vasi na mestni trg. Sicer je bilo tiho in jasno, poveterno in hladno, kakor obično za letnega jutra. Mala naša brička, v kojoj so bili vpreženi štirje konji, poskakovala je po tlaku, kakor na motvozu vlečena oréhova lupina. Za čas nam je obvejala lica ostra, hladna sapica od reke, zabobñel most kónjem pod kopiti in za polurne vožnje smo bili za obzidjem sredi obširnega poljá, setev in lesov.

Prsi so nam na široko vdihavala preblago jutranjo sapico in oči so se pasle po okolici. Zemlja se je budila iz sná; biserna rosa je visela na mokrih listih drevja in se lesketala na klasji vsakojakih žít. Po sečéh so se zibali veselo ptiči, pozdravljaje s hrupnim ščebetánjem in cvrlikánjem krasni dan. Les in loke so se izvijale iz megle jutranje, kakor iz povojk; tam pa tam po lókah se je lesketala voda, po koji so sredi pestrih cvetíc bro-dile čaplje. Rožnat dim se je dvigal samovoljno kvišku iz vaških dimnikov, lehak veter je razvaljával žolto plan dozarjajóčega žita in stresal z njega nočno vlago. Radost je bila razprostrta povsodi, zdelo se je, da se vse budi, žije in da vsa okolica peva:

»Kiedy ranne wstają zorze,
Tobie ziemia, Tobie morze . . .»

Kaj se je tedaj godilo v najinih srcih, vsakdo lahko razume, ako se spomni, kako se je za mladih let takega krasnega letnega jutra vračal domóv. Leta detinstva in šolske zavisnosti so bila že za nama in razlegel se je široko vek mladeniški, kakor stepa bujen in poln cvetov v neskončnem vidokrogu; zanimiva in neznana krajina, v kojoj sva se spustila na pot pod dobro vražbo: mlada, krepka, kakor da imava krila na ramah, nalik orličem. Vseh dóber na svetu je mladost najboljše dóbro, toda s tega blagá nisva izdala pri vsem bogastvu njegovem ni groša.

Potovali smo naglo, na vseh glavnih postajah so nas čakali konji za preprego. Drugega dné, po vsenočni vožnji, pod večer, izšedši iz lesa smo uzrli Chorzele, ali bolje, vršino dómovega minareta, blestéčega se v žarkih zapadajočega solnca. Kmalu smo dospeli na násip, po-sajen z vrbami in ligustrom, po kojega obeh straneh sta se razširjala dva prostrána ribnika z mlini in pílamí. Spremljalo je nas regljánje in kumkanje žáb, plavajóčih ob zarastenih bregovih po vódi, ugreti od dneвне vro-čine. Znati je bilo, da se je dan nagnil k počitku. Po násipu so se vračale v staje čede govéd in ovác v obla-kih prahú. Tu in tam trope ljudi s srpóvi, kosámi in grabljami na ramah. Hiteli so domóv popevajoč si: »dana, oj, dana!« Pošteni ti ljudje so ustavili bričko, poljubljali roki in srčno pozdravljali Selima. Skoraj se je nagnilo solnce še bolj na zaton in zakrilo na polovico jasno svojo ploskev za trstik. Le zlat širok pramen svetila se je odleskaval po sredi ribnika, na kojega bre-

góvih so se ogledavala drevesa v gladki nižini. Krenili smo malo na desno in glej, sredi lip, topólov, smrek in jasenov so blesteli beli zidovi chorzelskega dvora. Na dvorišči je zazvenel zvonček, kličoč ljudi na večerjo in ob jednom se je ozval z minaretovega stolpiča tožni in pevajoči glas domačega mujezina, naveščajočega, da zvezdna noč pada z néba na zemljo in da je »Allah« velik. Kakor da posnemlje mujezina, preruši na hip čaplja dosedanji pokoj. Sedela je kakor etrusk vré v gnezdu, vrhu drevesa nameščenem, pod dómovim streš-jem, vzdignila kljun proti nebu nalik sulico, potem jo zopet izpustila na prsi in zaklekotala, kimajoč z glavo kakor na pozdrav. Ozrl sem se na Selima. Imel je solze v očéh in pogled njegov se je svetil z neprimerno, le njemu svojstveno sladkostjo. Zapeljali smo na dvorišče.

Pred osteklenim hodníkom je sedél stari Mirza in potegujoč modrikast dim iz čibuka, gledal je z radostnim očesom na to tiho in delavno življenje, roječe v krasni óni krajini. Uzrši dečaka svojega, planil je naglo z mesta, objel ga je in še dolgo pritiskal na prsi, kajti, dasi je bil osoren proti sinu, ljubil ga je vender nad vse. Takoj ga je vprašal ob izpitu in potlej ga je novič stiskal. Nagnetlo se je vse mnogobrojno služništvo, da gospodiča pozdravi, psi so skakali radostno okoli njega. S hodníka je planila dirom odrejéna volčica, ljubimka starega Mirze. »Zula! Zula!« zaklical jej je Mirza in ona mu je skočila z velícimi tacami na rami, oblíznila ga po lici in potem jela kakor vrtoglava begati krog, tuleč in kažé od ra-dosti strašéče zobé svoje.

Na to smo odšli v obednico. Motril sem Chorzele in vse, kar je bilo v njih, kakor človek, ki hrepení po novostih. Zménilo se ni nič v njih; slike Selimovih pred-njnikov: stotnikov, zastavonoscev, visele so na stenah kakor sicer. Strašljivi Mirza, polkovnik petogorski za časov Sobieskega, pogledaval me je kakor že davno, s križogledimi, zlovražnimi svojimi očmi, ali njegovo obličje, razsekano s sabljami, zdelo se mi je še grše in mnogo strašnejše. Najbolj se je izpremenil Mirza, oče Selimov. Črni lasje so mu jeli izpadati, bujna brada je skoraj po-polnoma posivela in tatarski tip se je kazal iz obrisov znatneje. Oh, kaka razlika je bila: stari Mirza in Selim, to obličje, koščeno, osorno, surovo in obličje skoraj an-geljsko, podobno cvétu, svežemu in sladkemu. Ali baš tako težko mi je opisavati milino, s kojoj je gledal stari na dečaka in s kojoj je spremljaval z očmi sleharen korak njegov.

Nehoté motiti ja, držal sem se na stráni; ali stari gostitelj, pravi poljski plemič, jel se je takoj z mano baviti in me objemati, nagovarjati me, naj tam nočím. Nikakor se nisem udal na nočevanje, mudilo se mi je domóv, toda moral sem ostati pri večerji. Odšel sem iz Chorzel pozno v noč in ko sem se približal domóv, bili so se petelinci na nebu že prikazali, kar znači: bilo je že polnoči. V vasi se ókna niso več svetila, le zdaleka pod gozdom so se videle lučice iz smolárne. Iz koč so lajali psi.

V lipovem drevorédu, ki je držal do našega dvora, bilo je temno kakor v rógu; nekov človek je prišel s konji mimo, poluglasno popevajoč neko pesemco, ali obličja nisem poznal. Zapeljem pred hodník na dvoru;

ókna so bila temna; videlo se je, vse je že spalo: le psi, zgrnivši se od vseh strani, jeli so lajati okoli bričke. Izstopil sem in potrkal na duri: dolgo nisem mogel nijednega priklicati. Kadilo se mi je, kajti sodil sem, da me bodo pričakovali. Šele dolgo potem je začelo svetilo begati tu pa tam po ókni in zaspan glas, ki sem ga takoj spoznal, da je Franov, vprašal je:

»Kdo si?«

Oglasil sem se; Fran mi je otvoril duri in takoj je bil pri roki. Vprašal sem ga, so li vsi zdravi?

»Zdravi«, odgovoril je Fran, »ali stari gospod se je peljal v mesto in se ima vrniti stoprav jutri.«

To govoreč me je odvel v obednico, vžgal svetilko, visečo nad mizo in šel priredit čaj. Nekaj trenutkov sem ostal sam s svojimi mislimi in z živo utripajočim srcem; ali ta čas je bil kratek, kmalu prihití duhovnik Ludovik v nočni suknji, čestita gospá d' Yves, tudi v belíni, z običnimi svojimi papiloti in s čapko, in Kazimir, ki je bil mesec dní prej prišel iz šol na počitnice. Vrle duše so me pozdravile s pristrčnostjo; čudili so se vsi, da sem tako vzrasel; duhovnik Ludovik je trdil, da sem sedaj nekako moški, gospá d' Yves, da sem lepši. Duhovnik Ludovik, dobričina, začel me je stoprav nekaj časa potem nesmelo izpraševati ob izpiti in izpričevalu in ko je zvédel ob vspehu mojem, toliko, da ni zaplakal. Objemal me je ter nazival ljubljeno dete.

V tem se je začul iz druge sobe topót bosih nožíc in sestrici moji vpadli sta le v srájčicah in čepicah, ponavljajoč: »Henlik se je plipeljal! Henlik se je plipeljal!« in mi skočili na kolena. Zaman ja je gospá d' Yves karala, govoreč, da je to nezaslišana stvar, da se dve taki gospodični (jedna je imela osem let, druga devet) prikažeti ljudem v taki nóčni obleki. Dekletci, ne brigajoč se za nič, objemali sta me okoli vratú z nežnimi ročicami, pritiskujoč lepa svoja ustica na lica moja. Nekaj časa potlej sem povprašal nesmelo po Haniji.

»Oj, vzrasla je!« odgovorila je gospá d' Yves, »takoj pride, gotovo se obláči.«

Nisem dolgo čakal, kajti pet minut pozneje je stopila Hanija v sobo. Pogledal sem jo, in, Bože moj, kaj se je iz te šestnajstletne, šibke in bolehave sirote stvorilo za pol leta! Pred mano je stala že popolnoma dorasla, ali vsaj dorastajoča gospodična. Teló se jej je izpolnilo in ljubko zaokrožilo. Lica je imela nežne bôje, ali zdrave. Zdravje, mladost, svežest, dražest so odsevali od nje kakor od rože v razcveti. Opazil sem, da me je pogledovala radovédno s svojimi velikimi nebeškimi očmi, a zdelo se mi je tudi, da je morala razumeti moje začudenje in iznenadenje, ki je je učinila náme, kajti nekakov neopisen posmeh se je zibal v prikotkih njenih ust. V radoznalosti, s kojo sva drug drugega pogledavala, tičala je že nekakova sramežljivost mladeniča

(Dalje prihodnjič.)

in device. Oho, to prosto srčno razmerje med bratom in sestro se je nekam izgubilo, da se ne povrne nikdar več.

Oh, kako je bila krasna s tem posmeškom in tiho radostjo v očéh!

Luč svetilke, viseče nad mizo, padala jej je na svetle lase. Oblečena je bila v temno suknjico in zavita tudi v temno ogrinjalo, vzeto v naglici, koje je tiščala z roko na prsih pod belim vratom; na tej obleki se je videl nekakov dražesten nered. Žehtéla je od nje toplota spanja. Ko sem se na pozdrav doteknil njene roke, bila je ta roka topla, mehka, aksamitna, a doteknivši se je, izpreletelo me je po vsem životi. Izpremenila se je Hanija i po notranje, kakor po zunanje. Pustil sem jo prosto deklico, na pol služabnico; sedaj je bila gospodična s plemenitim izrazom na lici in s plemenitim kretanjem, pričujočim o dobri vzgoji in dobrem društvu. Bila je nravno vzbujena in razumna duša jej je zrla iz očí. Prestala je biti otrok v vsakem oziru: svedočil je o tem óni nepopisni usmešek in nekakova vrsta nedolžne koketerije, s kakeršno je pogledovala náme, iz koje se je poznalo, da razume, v kako daljnem razmerji sva si sedaj napram prejšnji dóbi. Spoznal sem takoj, da je imela nekakovo višjo moč nad menoj, kajti jaz, dasi v učenji izobraženejši, bil sem kar se tiče življenja in razumevanja vsakeršnega položaja, vsake besede še popolnoma dečak. Hanija je bila slobodnejša z menoj, nego li jaz z njo. Moj vpliv kot varuh in gospodič je splaval po vódi. Medpotoma sem si mislil, kako bom Hanijo pozdravil, kaj ž njo govoril, kako bom ž njo vedno dober in blag, ali vsi ti načrti so se mi zamotali.

Položaj se je jel nekako tako zasukavati, da se je zdelo, kakor bi ne bil jaz ž njo dober in laskav, temveč, da je óna z menoj dobra in laskava. Takoj si tega nisem mogel razjasniti, a čutil sem bolj nego razumel. Ukrenil sem, da jo vprašam o tem, čému se učí in čému se je naučila, kako je sprovela čas, ali sta bila gospá d' Yves in duhovnik Ludovik ž njo zadovoljna; vender sedaj je ona še vedno z usmeškom na ustnih koticéh izpraševala: s čim sem se bavil, čému se učil in kaj nameravam delati v bodoče. Čudno se je vse drugače zgodilo, nego sem si domišljal jaz. Skratka: najino razmerje se je izprevrгло v nasprotno smér.

Po razgovoru, trajajočem jedno uro, šli smo vsi počivat. Odšel sem nekoliko vzburjen, nekoliko začujen, nekoliko zmeden in pobit, z različnimi vtiski. Vnovič podnečena ljubezen je jela predirati kakor plamen skozi špranje gorečega poslopja in kmalu je óne vtiske popolnoma pokrila. Ta postava Hanijina, ta deviška, razkošna postava, polna čarov, kakor sem jo gledal, netečo, obvito s toploto snà, z belo ročfco, držečo na prsih neréd obleke, z razpletenimi lasmi, vzburkala je mlado glavo mojo in mi zaslonila s seboj vse drugo.

Zaspal sem z njeno sliko pred očmi.

Njerkolko dumi za b'garskata literatura.

Ot Kitančeva.

(Prenesel bolgarski izvornik v latinico i prevel na slovenski: A. Bezenšek.)

(Dalje.)

Saštij Joan Eksarh převožda po zapověd na car Simeona »Dialektika« ot Diogena, pravi za carja sbornik ot razni vizantijski s'činenija, gděto se srěštat mnogo citati i ot staritě gr'cki filosofi i pročel. Osobenno literaturata na povjestitě se ponravila na B'lgaritě, razvila se i se rasprostranila daže izmeždu massata na prostij narod i malko po malko predizvikala silno religiozno umstvenno dviženie. Mnozina učeni mažje se učudvat, zašto ne se srěšta v starota b'garska literatura izobšto, a v tozi period osobenno, ni jedno čisto istoričesko s'činenje. Az mislja, če tuka něma ništo čudno, ako se zeme před vid istreblenieto, na koeto sa bili izloženi takivato pamjetnici. A če sa saštěstvuvali ne samo istoričeski, no i juridičeski pamjetnici, nikoj ne se s'mnjava; zaštoto v naměrenitě knigi često se spomenuva, če imalo »Carski knigi« sirěč ljetopisi; a v njekolkoto ostanali gramoti i hrizovuli ot razni b'garski carje javno se kazva, če »tako bo pisano jest v knigah zakonov otcov carstva mi.«

Ako pot'rsim i razglědame, kakvo sa pritěžavali v literaturno otnošenje v tova vreme drugitě evropejski narodi, v sravnenje duže s taja b'garska literatura, kojato se je spazila slučajno i je izvjestna sega, šte dojdem do zaključenje, če b'garskata literatura v onova vreme, kakto po s'držanieto si, taj i po bogatstvoto si je bila tretjata literatura na hristjanska Evropa podir vizantijskata i latinskata; a ako zemem před vid, če težii poslednitě literaturi sa bili ostatk i naslědie ot staritě Grci i Rimljani, šte trěbva da priznajem, če najdobra literatura meždu vsičkitě novi narodnosti v Evropa sa imali togava B'lgaritě. Ako poglědnem taka na v'prost, něma da ni se vidí nikak čudno i neobjasnimo tova javlenje v vseobštata istorija, če p'rvij protest protiv religioznij i d'ržavnij't despotizm v srědnitě viekove je proizlězl ot B'lgaritě i se je razprostranil v njekoi evropejski zemi, koito po svoeto razvitie i po blizost'ta si s arabskata kultura sa bili sposobni, da go razberat i da go provedat v život't. Az govorja za Bogomilstvoto i za negovoto poroždenje — sektata na Albigojcitě.

Ošte kždě kraj't na Simeonovoto carovanje javjavat se njekoi priznaci, koito pokazvat, če se zahvašta v b'garskata literatura nov period, malko po samostojatelen. Pověstitě, prepravjani na razni načini, naj poslě proniknali črěz svjaštenstvoto i meždu prostij't narod. Do kato prosvještenjeto se udržalo v boljaritě i viššata klasa, to stojalo na strogo religiozno-ortodoksalna točka, no štom stajilo meždu samij't narod, to vzelo drug harakter, harakter revolucionen i reformatorski. Po tak'v način se javjava bogomilskata sekta, kojato izliza na javě i zahvašta da igrae važna rol v istorijata na B'lgaritě i drugi s'sědni narodi, samo slěd sm'rt'ta na car Simeona. Taja sekta predizvikala silno literaturno dviženje v B'lgarija, i za malko vreme s takiva eretičeski ili protivoretičeski knigi se navodnila ne samo B'lgarija, no i drugitě

Isti Joan Eksarh je prevel po zapovedi carja Simeona »Dialektiko« od Dijogena, priredil je za carja zbornik raznih bizantijskih spisov, kjer se nahajajo mnogi citati tudi od starih grških filozofov itd. Posebno je pripovedno slovstvo ugajalo Bolgarom, razvilo se je in se je razširilo celò med množico preprostega národa ter je malo po malem napravilo veliko religijozno-umstveno gibanje. Mnogi učeni možjé se čudijo, kako da se ne nahaja v starem bolgarskem slovstvu v obče, i v tej dóbi posebno, nobeno čisto zgodovinsko delo. Jaz mislim, da ni tukaj nič čudnega, ako se vzame v poštev, kako so se pokončavali takovi spomeniki. A da je bilo ne samó zgodovinskih, nego tudi pravoslavnih spomenikov, nikdo ne sumnja; kajti v najdenih knjigah se večkrat spominja, da je bilo tudi »carskih knjig« t. j. letopisov, a v nekolikih ohranjenih spisih in »zlatih bulah« raznih bolgarskih carov govori se javno: *такo бо писано бѣтъ въ книгахъ законовъ оtcovъ царства ми*; (tako je namreč pisano v knjigah zakonov otcov carstva mojega).

Ako poiščemo in razglědamo, kaj so imeli v slovstvenem obziru v ónih časih drugi evropski narodi, v razmeri s tim bolgarskim slovstvom, koje se je slučajno ohranilo in je sedaj znano, bodemo došli do zaključka, da je bilo bolgarsko slovstvo v ónih časih, kakor po svojem zadržaji, tako tudi po svojem bogastvu tretje slovstvo v krščanski Evropi, za bizantijskim in latinskim; ali ako vzamemo v poštev, da so poslednji dve ostanek in dedščina starih Grkov in Rimljanov, moramo priznati, da so imeli najboljše slovstvo med vsemi novimi národnostmi v Evropi tedaj Bolgari. Ako tako poglědamo na to vprašanje, ne bode se nam videl nikakor čuden in neobjasnen ta pojav v obči zgodovini, da je prvi protest proti religijoznemu in d'ržavnemu despotizmu izišel od Bolgarov in se je razširil po nekajih evropskih deželah, koje so bile sposobne, po svojem razvitju in po sorodstvu z arabsko kulturo, da ga razume in da ga dovedó k životu. Jaz govorim o Bogomilstvu in o njegovem porodu — sektu Albigojcev.

Že pri kraji Simeonovega vladanja pokazujó se nekoja znamenja, koja pokazujó, da se začenja v bolgarskem slovstvu nova dóba, malo bolj samostalna. Povesti, prenavrejene na razne načine, došle so po duhovenstvu med preprost národ. Dokler je bila prosveta razširjena samó med Boljari in med višjimi razredi, stala je na strogo religijozni pravoslavni točki; a čim je stopila med sam národ, dobila je drug značaj, značaj revolucionaren in reformatorsk. Na ta način se javlja bogomilska sekta, koja začenja igrati važno ulogo v zgodovini Bolgarov in drugih sosednih národov, le po smrti carja Simeona. Ta sekta je dala potik silnemu slovstvenemu pokretu v Bolgariji, in za malo časa se je preplavila s takimi heretičnimi ali protiheteričnimi knjigami ne samó Bolgarija, nego tudi druge bližnje sorodne in ne-

bližni srodni i nesrodni d'ržavi, kato Vizantija, Russija, S'rbija, s'everna Italija, a osobenno južna Francija. Na vs'ekad' bogomilskit' knigi bili izvjestni pod imeto »B'lgarski basni«, a eres'ta povečeto pa'ti se vikala »b'lgarska eres«. — B'lgarskij't narod bili obzet s'vs'em ot taja eres, ili po dobr' nova vera i s udovolstvie četel zabranit' eretičeski s'činenja, koito na prost razumliv i lek jazik raspravljali u vlekatelno v vid na pov'est i raskaz za razni v'prosi ot hristjanstvo, kato na pr. za s'zdavanjeto na svjeta i pr. I raspravjali za teži v'prosi s jedna svoboda, kojato t' ne možali nikoga da sreštnat v ortodoksalnato literatura. Ošte poveče narod't se uvličal ot taja literatura za tova, zaštoto v neja d'jstvuju. štit' lica bili vzeti ot svjašteno pisanje, kato na pr. Mojsej, sv. Ivan Bogoslov, Arhangel Mihail, sv. Bogorodica i pr. No osv'ěn tazi hitro upotrebena ot Bogomilit' v' nikašnost' na t'hnit' s'činenija, imalo drugo nješto, koeto privličalo narod't k'm t'hnoto učenje.

(Dalje prihodnjit'.)

Mladi Slovák.

Spisal Velimir.

II.

Na severu ob meji, kjer se spajata dva brátovska národa, vije se v ozki dolini prijazno s'elo. Plitev potok vrvrá po sredi vasi in tožne vrbe pomáčejo vánj vejévje svoje. Ob obeh straneh potoka se vije gladka cesta in ob cesti stojé zidane in lesene hišice, za katerimi se pomičejo zeleni vrtovi s košatimi jablani in skromnimi češpljami . . . Vse takisto kakor pri nas.

Po vasi pa srečavaš tožne obraze in tiste globoke poteze na temnih čelih zdí se da govoré: hudó nam je. Tudi nasmeh se pokaže na ustnih teh tožnih obrazov, toda ta nasmeh je rezák in neprijeten — bolje, da bi ga ne bilo. Ti obrazi so obrazi trpinov . . .

Ob poti, ki drží proti vzhodu, stojí mična hišica. Za hišo se razteza vrt in za vrtom se zelené dolgi travniki.

To je rodišče Janikovo.

Njegov oča, ki mu je umrl letošnje leto, imel je precejšen kós zemljišča, po katerem pa je sam malo kmétoval. Imel je brata, ki zaradi pohablenosti svoje ni mogel v širi svet, a bil je dober, jako dober gospodar in zato mu je rad začasno izročil gospodarstvo svoje, sam pa je hodil po svetu lonce vézat, za kar je imel večje veselje in kar mu je po njegovih mislih dajalo več dobička. Prinašal je vsako leto domóv lepo vsotico novcev, katere je lahko shranil za »hujše« čase, dohodke od zemljišča pa je porabil za davke in druge domače potrebe in nepotrebe. Sina je imel jedinca — Janika, kateremu se je tudi vzbudilo veselje za loncevéštvo. Do petnajstega leta ga je imel domá, da se je navadil in utrdil v kmetijstvu, poslednja štiri leta pa ga je vzel s seboj po svetu. Sínu je sicer bolje ugajalo kmetijstvo nego klatenje po svetu, kar je oča kmalu spoznal, toda vse je dobro, ako človek poskusi, mislil

sorodne države, kakor Bizancija, Rusija, S'rbija, severna Italija, a posebnó južna Francija. Povsod so bile bogomilske knjige znane pod imenom »bolgarske basne«, a herezija se je zvala navadno »bolgarska herezija«. Bolgarski národ je bil ves poln te herezije, ali bolje »nove vere« ter je z zadovoljnostjo čital prepovedane heretične spise, kateri so v prostem, razumnem in lahkem jeziku raspravljali zanimivo v obliki pripovesti in pravljic o raznih vprašanjih kršćanstva, kakor n. pr. o stvarjenji svetá, o prvem grehu, o potopu itd. In raspravljali so o teh vprašanjih s tako svobodo, kakor se ni mogla nikdar najti v pravoslavnem slovstvu. Še več, národu se je omililo to slovstvo tudi zato, ker so delujoče osebe v njem bile vzete iz sv. pisma, kakor so: Mojzes, sv. Ivan Bogoslov, Arhangel, Mihael, sv. Bogorodica itd. No razven te od Bogomilov zvito uporabljene zunanje oblike njih spisov, bilo je še nekaj družega, kar je vabilo národ, da se učí iz teh knjig.

si je stari Slovák. in jemal ga je še s seboj. »Leta moja že potéčejo h koncu in težko se že sam pobijam pri tujih ljudeh, torej naj gre še ta leta z menoj. Potem pa naj le ostane domá, če ga veselí domačija.« Tako je dejal sam v sebi in tako se je zgodilo. Stari loncevéz do groba ni mogel popustiti torbe svoje. Na Slovensko je prihajal vsako leto in priljubila se mu je naša dežela in naši ljudje, kakor da je bil rojen Slovenec. Govoril je gladko slovenski — kajpada je vteknil vmes tudi kako slovaško, ali kakor je on dejal, »slovensko« besedo, kar se je zdelo našim kmetom sósebno imenitno. V naši vasi so ljudje poznali jako dobro Slováka Jana in njegovega sina in vse lonce, skóvrade, skledé in drugo tako posódje jim je on povezával in popravljál, drugim loncevézom niti dajati niso hoteli, rajši so utajili, da imajo káj vezati. A najbolj domača sta bila pri Hrástarji. Tukaj sta vselej nočevála ter se po dlje mudila in čutila sta se kakor domá. Jan in Hrástar sta si bila kakor brata in nikoli ni šel loncevéz od hiše, da ne bi popustil nekaj »belih« pri Hrástarji, ali bolj pravo, pri vaškem gostilničarji. Janik je stoprav nekoliko let začel hoditi z očetom, ali znanje očetovo je kmalu udomačilo tudi njega. Osobito se je prikupil dekletom, katerim je znal káj lepó na srce govoriti; da je nekako čudneje zavijal slovenski jezik, zanimal je mladi ženski spol še bolj in nikoli se mu niso mogle ženske dovolj nasmijati. Kadar so mu pošlé besede, tačas pa se je zasukal dvakrat na p'eti in začel peti kako slovaško národno pesem, da je vse očaral. In kakov pevec vam je bil ta Janik!

Z Marijičinim bratom Antonom sta bila posebna prijateljja. Janik je pripovedoval in popeval, Anton pa je poslušal ali zapisaval. Naučil je Anton — bil je gimnazijsk dijak — mladega Slováka tudi nekoliko slovenskih

národnih pesmij, katere je Janik potem pel ljudem po hišah. In kako je zabaval zopet s tem ljudí! Časih je privabil na večer pred Hrástarjevo hišico celo tolpo mladih zvedavih ljudí, ki so ga poslušali in se smijali njegovim šalam. In ko sta hodila po hišah iščoč pôsla, dobivala sta povsod kaj vezanja, in za vezanje se jima je dajala plača, katera je bila vselej večja nego li sta je térijala. Po dnevi sta obšla in oblezla vse kraje na okoli, zvečer pa sta se zopet povrnili v vas k Hrástarju. In tako sta prebila vsako leto po dlje v naši vasi.

Fantje po vasi so ga spočetka tudi radi imeli in kadar je bila nedelja, šli so v cerkev z Janikom med sabo, ki jim je pravil marsikake stvari, ki najbolj zanimajo fante ter je solil govorico svojo z umestnimi šalami in dovtipi. Seveda je bodla tega ali ónega njegova ne- navadna obleka, da se je malone sramoval iti z njim. A tudi te so se kmalu privadili in ko mu je nekoč stari Hrástar posodil praznično svojo obleko, dejali so mu, da se mu lepše pristojna njegova. Pozneje pa so jeli fantje — vsaj nekateri — bolj po stráni gledati mladega Slováka. Bali so se, da jim vseh deklet ne zméde z láskavim svojim postopanjem.

In res so se dekleta zeló zanimala za šaljivega Janika. Sprya je seveda marsikatera zavihala nos, češ, takega pa res ne bi mogla rada imeti. In vender si je mislila na tihem, da ni napačen, ta Janik. Zlasti so rada dekleta ponagajala Hrástarjevi Marijici.

— No, Marijica, kaj pa kaj Janik?

— Kaj je meni mari Janik, odgovorí nejevoljno mlada »Hrástarica«, kakor so jej rada dejala dekleta, na licih pa se jej pokažeti dve veliki rdeči roži.

In dekleta so se zasmijala, da je preletel ta smeh ves po mózgu Marijičinega telesa. Potem pa se začno razgovarjati še dalje.

— Napačen pa vender ni ta Slovák. Tako prijazen je in prikupljiv, da ga človek rad posluša, deje jedna Marijičinih tovarišic, gredočih od krščanskega nauka.

— Ko bi le tako čudno ne bil napravljen; in tisti dolgi temni lasje njegovi so kakor ženski. Jaz, ko bi bila namesto njega, dala bi si jih rajši ostríči, reče zopet druga.

— Meni so pa najbolje po všeči njegove temne oči. Ako te le pogleda, kar očara te.

— In kako ga imajo radi fantini.

Marijičino srce se je v tem pomirilo in začela je tudi hvaliti Janika.

— Pa ko bi šele védele, kako ume govoriti. Tako sladke besede ima zmerom . . .

— Za té, kaj ne, Marijica! ? preskoči jej besedo njena tovarišica.

In zopet sta se pokazali na njenih licih dve veliki rdeči roži.

— Zbadaj me, kakor hočeš, kar je res, to je res! odgovorí »Hrástarica« z jezo zbadljivki svoji, ne pomislé, kaj je potrdila.

Zopet so se smijala dekleta tako iz srca — v srci pa se jim je nabiralo nekaj takega, kar je tesno in mučno.

In hvalila so Janika še dalje, kako je prijazen, kako košati pa so naši fantje. —

• Za zvonik visoko se je že pomeknílo pozno poletno solnce tistega jutra, ko je mladi Slovák še počival pri péči. Mrgoleči praški so se kopali v solnčnih žarkih, ki so svetili skozi ókenca v mirno izbo, in tista velika steklena podoba na steni je nekako čudno odsevala. Mrklo gleda vánjo ležóci Janik in zdí se mu, kakor bi samega sebe zrl v velikem zrcalu. Tudi óni na podobi leží na postelji — le da ni sam, več jih je krog njega. In tisto obličje bolnikovo na podobi — uh, dobro, da ga ne more natanko razločiti njegovo oddaljeno okó. Mrzel pot ga pretrese na vseh udih — in vender mu je vroče, da mu lijó debele kaplje po mladem obličji. In to čelo? Póčití mu hoče, tako je razgreto. Čuje se otlo ječanje po mirni izbi in kakor težko vzdihovanje človekovo, ki se borí s poslednjimi udarci silne smrti. To je glas Slovákov. Včerajšnja ploha, ki ga je ujela na poti, prikovala ga je tudi na posteljo. Ni si mogel misliti, da more tudi takov dež komu napraviti preglavico; saj je bil potreben, ta dež, in še premalo ga je bilo. In vender ga on proklinja . . . Čuden je, ta dež!

V izbo stopi Marijica. Nekoliko trenutkov postoj pri durih, zrè na borno posteljo pri péči in zbadljiv posmeh se nabira na njenih rožnatih ustnicah. Potem se jej na mah zresni bodri obrazek in z vso resnostjo stopa po izbi, hudujé se na bolnega Slováka.

— No, lepa je tá! Pogledaj, kako visoko je že solnce na nébu in se reží lenobi tvoji! Jaz prihajam že s pólja, ta koštrun pa leží še sedaj pri péči . . . Šteješ li včerajšnji svoj zaslužek?

Ali odgovora ni od prstene péči. Samó zamolklo golčanje prihaja od ležóčega Slováka.

— Še godrnjaj mi, pustež! Le brž poberi svoje kostí in vstani, da počedim in pospravim po izbi.

In deklè stopi k bolniku ter ga potegne za nos, smijoč se:

— Ali je Peter domá, kaj?

Vender zdajci izpustí bolnikov nos, zbadljivost jej izgine raz obraza in pokaže se na njem največja skrb.

— Za božjo voljo, Janik, kakšen pa si? Si li bolan?

In hití ga izpraševat ter mu tipat razbeljeno čelo. Ali bolnik samó prikima, govoriti ni mogel. V zadregi, kaj bi storila, vpraša Janika, če želí, da pošlje po »gospóda«. Ali bolnik odkima in na ustnicah mu zaigrá begóč usmev. Ta usmev ojači dekléta, da hití po mater, ki je bila še na pólji. Z največjo hitrostjo teče Marijica na pólje, vprašat mater za svét.

In Hrástarica je skopernela malone strahú, ko jej pové hči to novost. Mislila je, da je zbolel Hrástar; stoprav po daljšem pogovoru se sporazumeti in obe hititi domóv. Hrástarica pregleduje in opazuje Slováka, a nikakor ne more ugeniti — dijagnoze. Žena se je rada pohvalila, koliko jih je že ozdravila, ali danes jej ne gre po volji. Hčeri ukaže, da prinese štiri oglje v krópu. In prinesla jih je; mati pa stopi na sredo izbe, vrže v vsak kot po jeden ógelj, ostali króp pa dá izpiti bolniku, ki je hlastno segel po njem. »Če ne bode bolje, skuham mu še plučnika na vódi«, reče Hrástarica in ostavi hišo. Dekletu pa naročí, da ostáni domá, če bi bolnik baš česa potreboval.

In Marijica mu je jako stregla. Vso posteljo mu je prerahljala, naštela vsa jedila, kar jih je vedela, ali bolnik je vselej odkimal. Vender je proti póludnevu izustil besedo: »vóda!«. Do jedí mu ni bilo, popíl pa je mnogo vode. Govoriti ni mogel mladi Slovák, pač pa se je večkrat nasmíjal — toda ta smeh je bil težák, ali za Marijico zeló sladák. Ko bi se bil bolnik lahko obračal na trdi postelji, zapazil bi bil, da je stala Marijica poleg vrát pri óknu in si brisala solzé z zastorom. Žál jej je bilo po dobrem Slovákú, da mora ležati prikovan na trdo posteljo. Četudi jej ni bil brat, vender ga je rada imela in kar pozabiti ni mogla, da ga je davi obkladala z lenuhom. In ko bi jej kdo dejal, da Slovák ozdravi ako ona zbolí, ne pomišljala bi dolgo o svojem zdravji. Saj jo ima Janik tudi rad in če bi prišlo na to, da bi ona zopet rada ozdravela, izvestno bi tudi Janik ne pomišljal dolgo o zdravji svojem . . .

Take misli so se porajale po Marijičini glavi, stoječi pri óknu, in Bog vé, kaj bi jej še vse prišlo na um, da ni zazvónilo póludne.

Mati je prišla s pólja in skuhala bolniku plúčnik na vodi. Tudi to zdravílo je popíl Janik, ali zdravje se mu ni zboljšalo. Huje mu je bilo popóludne . . .

V takem stráhu pošlje Hrástarica deklè po »Róžarico«.

Róžarica je bila najboljša Hrástaričina prijateljica. Ljudem je bila znana daleč krog kot vračarica in trdili so, da je ozdravila že toliko ljudi, kolikor še nobeden zdravnik ne. Od nje se je tudi Hrástarica naučila marsičému. Domá je imela v svoji hišici lekárno: nahajal si pri nji najraznejše zdravilne rože, čudno narejena

(Konec prihodnjic.)

mazila, tekočine itd. Tudi so govorili o nji, da ume »zagovarjati«, »uročiti«, »narejati« . . . Sósebnó so se je bale mlade gospodinje in marsikatera se je pritoževala, češ, óna je kravam »naredíla«, da nimajo dobrega mleka. Moški pa so imeli največje zanimanje za njen »Kolo-monov žegen«, s katerim je že nekaterim gospodarjem bajè vzdignila »zaklad«.

Ko pride Marijica po Róžarico, reče jej ta, da nima toliko močí nad mladim Slovákú, ker ni domačin, storila pa bode že po svojih močéh. Ko bi bilo treba iti kam drugam, pač ne bi šla. — In Róžarica pride na večer k bolniku.

Zmenivši se nekoliko s Hrástarico v veži stopi v izbo. Počasi stopa k péči in ogleduje od daleč tujega bolnika. Janik nekako čudno pogleda babo v črnem odeli in s starikastim obličjem. Skoraj ga je groza te prikazni. Ko bi mu že prej ne bi bila napovedala zdravniškega pohodastara Hrástarica, ne vem, kako bi se bila pogledala z nenavadno prikaznijo. Vračarica ga potiplje za žilo, pritisne roko na čelo, velí mu pokazati jezik, potem pa odide iz izbe. V veži pa sta stali hišna gospodinja in hči.

— No, kako je, Róžarica? vpraša Hrástarica in namigne hčeri, da odídi v izbo. Vračarica se ozrè krog sebe, potem pravi:

— Tó-le vzemi in namáži mu vrat.

Izročí domačici lonček s popirjem zavezan.

— Potem pa vzemi kozarec mleka izpod krave in razdróbi v njem kakih trideset zrnov strelnega prahú. To pa mu dáj, da zaužije. Jutri pridem že zopet pogledat.

In Róžarica je odšla.

Oj, zanesi Bog!

Sever tebe v snéžnem svetu
Vzgójil je, ponosni móž!
A nevesta mila. tebe
Vzgójil jug je sredi róz.

Daleč jug in daleč sever,
Mílj med njima stó in stó,
A ljubezen jug in sever
V srcih vzgájata gorkó . . .

Gledam vaju, zlate sreče
Vidim vzhód nad vama zlát;
Oj, zanesi Bog, da videl
Sreče te bi kdáj — zapàd! —

A. Funtek.

Zakaj molčím.

Škeléča toga dušo mi prešínja,
Očém se rósniim svet mračán odgrínja,
In struna, željna da bi tebi péla,
Bojazni polna bode oneméla,
Ker tvoja méni brani ponositost
Odkriti duše tajno ognjevitost.

Srcé je meni pógled tvoj naslájal,
Po njem gredíce nádej cvétnih vzgájal,
A razcvetélím naglo in veselo
Hitreje še odpada cvetje velo:
Odkar ponós tvoj mrzli me prezíra
Vse hvale tvoje v srci glas umíra!

B. Milanič.

Oltar sv. Cirila in Metoda v Ahenu.

Spisal dr. Milkovič.

III.

Bóžja pota.

Slava Ahena je bila utrjena, oči tako pobožnega svetá so se obrnile proti zapadu na ahensko stolno cerkev in potujé v Jeruzalem, v Rim, v S. Jago, poiskavali so pobožni rómarij sedaj tudi Ahen. Nečemo, kakor drugi ¹⁾, glave ubijati si s tem, kdaj se je začelo rómanje v Ahen, kajti to nam nič ne koristi. Gotovo je drlo véрно ljudstvo tja précej prva leta, kakor hitro je zvedelo, da so svetínje prinesli tjakaj, samó vedno po večjih krogih se je širilo to oduševljenje; ne dáde se tedaj določiti meje, kjer bi rekli: tukaj se začne rómanje — pa tudi ne težimo preveč po tem, da bi zvedeli, kdo je prvi Slovencev rómali v Ahen. Ako pa v listínah XII. stoletja ²⁾ nahajamo sledóve, da so Tirołci že tedaj rómali v S. Jago, brez skrbí rečemo, da so tačas rómali tudi že v Ahen, čegar svetíšča so se že opevala v pesmih in proslavljala v legendah. V XV. stoletji čujemo že o rómariji, ki so je nastopali vérniki kar v tolpah iz sredine Avstrije (Štajerske, Koroške, Kranjske) in narastal je broj bolj in bolj. Veliko prenizko se ceni veselje do rómánja pri naših prednikih. Nekaterim (n. pr. prof. Luschinu) zdí se neverjetno, ako kronike srednjega veka pripovedujejo o milijonih rómarijev. Vender, če je tudi število pretirano in se ne dá natanko določiti, treba je pomisliti, da se obhaja še dandanes na marsikateri ne ravno sloveči bóžji poti v Avstriji v dveh do treh dneh nad 100.000 ljudi in vsak mora priznati, da sedaj ne rómajo nikakor več tako radi. Potovali so molit na svete milostne kraje iz prav različnih vzrokov: ali je rómanje grešniku naložil izpovednik, ali se je obljubil sam na smrtni postelji, kar je potem storil ali sam, ali njegovi dediči, ali pa za to najete osebe in v tem slučaju so se morali dotičniki izkazati z izpričevalom ob opravljenem rómariji za pokoro. Rómánja v trumah so provzročevala često razne nesreče, ki so zadevale dežele, n. pr. glad, suša, kuga itd.

Najprej so hodili vsako leto. Kvaterno sredo, t. j. v sredo po binkoštih ali Duhovem junija meseca so kazali v Ahenu spočetka omenjene svetínje zbranemu ljudstvu. Pozneje pa je prišlo v navado perijodiško rómanje vsakih sedem let; hoteli so s tem povišati slavnost, povzdigniti češčenje. Obilno se je nagnétalo potem véрно ljudstvo iz vseh dežel na Ren ter obiskovalo razven Ahena tudi druge kraje milosti bóžje kakor Trier, Kolin, Andernah. Vedno bolj se je množilo rómanje, tako da že v XIV. stoletji ne govorimo več splošno o rómarijih, ampak jih ločévamo po deželah in národih. Shajali se niso tam samó ljudje iz vseh nemških dežel, slavni so bili tudi češki, ogrski in tako zvani dunajski rómariji. Pod Čehi, Ogri in Dunajčani so bili razumeti podložniki dotičnih držav. Dunajčanje so največkrat potovali in Slovenci iz Koroške, Štirske, Kranjske so bili prav zeló zastopani, čeprav se najčešče kažó pod imenom Ogri;

dà, celó v poznejših časih je bila slovenskih božjepotnikov večina. ¹⁾

Nehoté se usiljuje misel, kako je žalostno, ako mora človek nositi tuje ime, ako povzdiguje s svojimi krepóstmi slavo tujcem, dà, celó sovražnikom. svojim Naj se zdí komu sámó ime še tako nepomenljivo, nezatno, vender učí zgodovina, da se je opirala slava in bodočnost národov mnogokrat na jedino ime. Da imajo Hrvatje in Srbi skupno ime, opustila bi oba lože to bratovsko mržnjo. In posebno trmasta je bila usoda s slovenskim národom kar se dostaje zgodovine njegovega imena. To lepo slovansko deblo, ki je vsemu slovanskemu svetu dalo ime, imelo je samó v zgodovini le redkokdaj pravo svoje ime; zvali so se Korošci, zvali Štirci, Primorci, Kranjci, Ogri, Dunajčanje in le semtertja so jih Nemci imenovali »Winden«, da so jih razločevali od drugih národov, pa še redkeje, kakor povedano, Slovane ali Slavone. Ravno to nahajamo tudi tukaj pri teh bóžjih potih. Hodé po Postójinski jami in občudujé pod zemljo krasoto in veličanstvo priróдино, gledajóč pod zemeljsko površino šumeče reke, izgubljaóče se zopet izpred očí, domislil sem se zgodovine slovenskega bratovskega národa. Pri starih zgodovinskih svedokih nahajamo že prav zgodaj sledóve daleč razširjenega čilega národa, če pa se potrudimo iskati jih, da bi od njih sestavili podpolno sliko, izginejo takoj. Življenje tega národa teče dalje nepoznano pod imenom drugih, kakor izginjajo njegove reke pod hribi. Ko govorimo o bóžjih potih, zvedel bode gotovo vsakdo rad, kako se je našim božjepotnikom na tujem godilo, kako so jih tam vsprejemali in v koliko je bilo to urejeno.

Že na pomlad so nastopili avstrijski rómariji pot, zbrali se polagamo v večje trume, katerih vsaka si je izvolila vodníka. Z veliki palicami in brojanicami v rokah, kakor jih kažó stare slike, rómali so božjepotniki proti Renu, prepevajóč spotoma svete pesmi. Nekateri so se vozili po vodi, po Nekarji ali po Menu doli do Rena, drugi so hodili po kópnem do Moguncije, od tukaj v večjih trumah doli po Renu. Ajhska brátovščina (Aicher Bruderschaft) renskih brodnikov jih je vozila dalje. Najprej so šli v Andernah ob Renu, kjer je bilo že sredi majnika meseca zbirališče »Dunajčanov«. Tukaj so imeli spravljené božjepotniki križe in zastave svoje in s temi so potovali slovesno v Kolin. Seveda bi bilo nemogoče toliko rómarijem, ki so bili većinoma ubogi ljudje, tako daleč potovati, da jim niso drugi pomagali.

Povsod, kjer so rómariji potovali, napravili so zánje zavetišča in bólnice, ki so jih nazivali »postaje« (Stationen). Taka zavetišča so bila v Mogunciji, v Andernahu in tudi v Kolinu, kjer so posebno skrbeli za »Dunajčane«. Kolin je bil tudi slavna bóžja pot svetih treh Kraljev. Tukaj so kazali rómarijem sveto suknjico deteta Jezusa ²⁾, o koji so pripovedovali, da je bila prinesena z

¹⁾ Floss na om. m. str. 305.

²⁾ Dr. Redlich Traditionsco dex des Hochstiftes Brixen Nr. 499.

¹⁾ Luschin na om. m. 449.

²⁾ Moring: Geschichte der Stadt Köln II. str. 61. dalje.

Srbska pastirica. Slika Fr. Zvěřine.

Višehrada na Ogrskem ter so jo imenovali »božjo suknjico«. Za božjepotnike je bilo pripravljenih tukaj kakih deset bólnic in nekoliko rómarskih zavetišč. Za Dunajčane je bilo določeno zavetišče zvano »Ipperwald« in smeli so tukaj ostajati po več tednov. Ohranjeni so še računi tamošnjega oskrbníštva siromakov, iz katerih posnemljemo marsikaj zanimivega. Napravljali so jim obele, pri katerih so jim dajali kruha, piva, vina, sala z bobom; ob pôstnih dnevih pa polénovke, sira, kruha in piva. Tolmač, ki je bil ob enem vodnik, dobil je novo obleko, klobuk, nogovice in čevlje.

Potem so hodili rómarji po mestu pevajoči pobožne pesmi, obiskavali cerkve in molili; jeden med njimi je vedno prosjačil, hodéč pred tolpo in noséč konec sveče. Za naprosjáčeni denar so kupili svéc, ki so jih darovali po cerkvah in ki so tehtale od 13 do 62 funtov; ostali denar pa so razdelili med sé. Poleg tega so pa rómarji plesali tudi slovenske plese (»windische Tänze«) in potem nabirali denar.

Dospevši v Ahen so bili rómarji tudi preskrbeni, dasi je bilo nemogoče za vse skrbeti, kajti število njihovo je bilo ogromno. Leta 1440. niso bile zasedene samó vse ceste in trgi, ampak tudi strehe na hišah, tako da se je neka hiša porušila ter potrla devetnajst oseb. Leta 1453. bili so primorani mestna vrata zapreti ter jih spuščati v mesto le v oddelkih, pri čémer je bil odločen še vsakemu národu posebej svoj prostor. Dné 9. julija jih je hranil celestinski samostan, dné 10. Marijin samostan, dné 11., 12. in 13. pa mesto. Dné 11. julija je stregel rómarjem pri obedu župan, dné 12. in 13. mestni uradniki. Dné 9. julija so začeli odpirati shrambe za svetínje. Proti póludnevu so zaprli cerkev in prehod, oddelek meščanov je posedel uhode in krog cerkve so postavili stražo. Mestno starejšinstvo in kanoniki so bili pričujoči pri otvaranju. Kapiteljski kovač je odprl leseno skrinjo, potem kapiteljnu in starejšinstvu zaprisežen srebrár skrinjico. Vsak kós zavít v svilo so vzeli venkaj; med bobnanjem, trobentanjem in streljanjem so pokladali svete ostanke na oltar, kjer jih je stražilo petnajst dní po osem duhovnikov noč in dan. Za rana se je brala maša, po kateri so začeli svete ostanke kazati. Duhovnik je glasno naznanil, kateri kós se kaže; položili so ga pa na baržun (žamet), katerega sta držala dva kanonika. Ko je minilo petnajst dní, položili so svete ostanke zopet v skrinjico, zaklenili jo in ključ razdrobili na dva kósa. Prošt je moral platiti vse troške, zato je pa bil njegov denar, ki so ga darovali rómarji in kateri je znašal n. pr. 1496. leta 85.000 goldinarjev v zlati.

Kakšen je bil red, ki so se ga držali rómarji, pripoveduje nam stára knjižica, katero nam podaje Mering.¹⁾ Ta zanimiva knjižica, zvana »Alt-Wenthen-oder Ungarn-Ordnungsbüchlein« tudi dokazuje, koga so razumevali pod »Ogri«. Knjižica ima v sebi »Auslegung mit Frag und Antwort in der wandälischen Sprach« za tistega, ki hoče spoznati Ogre, ki prihajajo »schon durch viel saecula zu aller 7jähriigen Jubelszeit . . . aus Krainland, Kärnthen und Steiermark«. Vprašati gre pa tako-le:

»Ste vi slovinci?« na njihov odgovor se mora reči: »Dobru, dobro.« — »Od koth ste vi?« na odgovor se reče: »Je prau, zhe dobro. Kam greste vi?« in zopet odgovorivšim se reče: »Prau ru (nu) dobro, zhe (že) prau.« Potem pripoveduje pisatelj te knjižice ponižni »Joannes Georg Feystritzer scribe communitatis«, kako se je vésti rómarjem v mestu in v bólnici »Ipperwald«, zavetišči svojem . . . Tolmač je zavezan po službi svoji, da mora, poleg drugih opravil, vsemu zboru pred jedjó in po jedi narekovati in neprestano opravljati blagoslov in sveto molitev v stalni obliki:

1. Boga vsemogočnega zahvaljevati na vseh daréh in dobrotah.
2. Za njegovo papeško svetost in cesarsko veličanstvo.
3. Za vse kralje, kneze in krščanske stanóve.
4. Za prežlahtne, preblagorodne gospode župane, namestnike, tudi celó plemenito in preimenitno cesarsko svobodno mesto Kolin (ali po okolnosti kako drugo).
5. Za mir in jednost krščanskih mogotcev in splošne katoliške cerkvene potrebe.
6. Za vrte, travnike, vinógrade, pólja in vse sadóve zemlje.
7. Za vse dobrotnike, ustanovnike svetih krajev in zavetišč.
8. Za vse dušne in telesne potrebe.

Konečna določba slóve v máatici:

»Diese nachfolgende Oration wird von der ganzen Gemein täglich, schön, fleissig und ordentlich Gott dem allmächtigen und den h. drei Königen zu grösstem Lob, Ehr und Preuss aufgeopfert und gesprochen« . . .

Razvidno je, da rómarji naši niso imeli nič kaj lahkega opravila. Na sličen način se je godilo v Andernahu in v Ahenu.

To življenje je trajalo tedaj po šest tednov, pri nekaterih po tri in še celó po štiri mesece; kajti že aprila meseca so potovali nekateri k Renu, koncem julija meseca se je končala bóžja pot in vrnili so se vsi domóv. Vidimo, da je pot pobrala mnogo denarja in mnogo časa. Rómarje so hranili sicer v Nemčiji, vzeli pa so denarja s seboj, da so donášali na bóžja pota darila, napravljena za velike vsote; zavetišča, postaje so pa materijalno zeló trpole. V Kolinu n. pr. niso zadoščevale vsote za oskrbovanje siromakov; nabirali so po cerkvah za božjepotnike, bogatini in samostani so se kósali, kateri bo boljše preskrbel rómarje. Tako je bilo v materijalnem oziru. V duhovnem oziru je pa nastala potreba skrbeti za zadostno število duhovnikov, kajti četudi so spremljali mnoge trume duhovniki, vender to ni zadoščevalo. Ko je duh rómánja preplávil kar po vse dežele in omajal skupne národe, skrbelo se je za to, da je nahajal vsak spokornik, kakor smo že začetkom omenili, v Ahenu duhovnika svojega jezika, s katerim je mogel občevati. Vlade dotičnih dežel so torej ustanóvljale v ahenski Marijini cerkvi posebne oltarje ter nastavljale na svoje troške pri teh oltarjih svoje duhovnike, ali pa so zidale tudi posebne kapele. Tako je ustanovil cesar Karol IV., kralj češki, národu svojemu 1362. leta oltar sv. Venceslava, katerega so nazivali »češki oltar«. Vodja tega

¹⁾ Mering na om. m. str. 09.

oltarja je moral biti več jeziku češkemu, nameščaval pa ga je češki kralj sam.¹⁾ Ogrski kralj Ludovik je ustanovil 1374. leta pri ahenski stolni cerkvi kapelo, kjer so nastavljali dva ogrska duhovnika.²⁾ Mnogo pozneje, kajti

¹⁾ Listina ob ustanovitvi je tiskana pri Kristijanu (Quixu »Historische Beschreibung der Münsterkirche . . . in Achen« str. 120.

²⁾ Quix str. 30.

stoprav 1495. leta so ustanovili Slovenci zase poseben oltar, ne vlada, ampak ljudstvo samó. Razven teh je bilo še mnogo drugih oltarjev in kapel pri stolni cerkvi ahenski, in sicer kakih trinajst oltarjev in sedemnajst kapel ravno tako z večjimi oltarji.

(Dalje prihodnjč.)

Matej Cigale.

Životopis; spisal Danilo.

Druga ustava avstrijska, razglašena dné 4. marcija 1849. leta, izrekla je — kakor prva z dné 25. aprila 1848. leta — načelo, da so enakopravni vsi národi, ki prebivajo vkupe v avstrijski monarhiji. Tedanjemu času je bilo brez izimka jasno, da zahteva najširšo rabo sleharnega národnega, deželnega jezika po vseh c. k. uradovih. In tedanje ministerstvo je tudi resnično mislilo, spraviti v sklad s tem načelom vse kroge državnega življenja, da bi tako razni deželni jeziki v zakonodavstvu ter upravi imeli tisti prostor, kateri jim pristojajo v zmislu ustave. Tako je bila za pravosodnega ministra Bacha izdana tedaj cesarska naredba, da prične izhajati občni državni list za zakone in vlado v vseh deželnih jezikih, z isto pravotno močjo besede v sleharnem jeziku. Ko pa se je imela zvršiti ta naredba, zapazili so istino, da nekateri jeziki še nimajo v splošni rabi izrazov za pojme, ki se nahajajo v novejšem državnem življenji. Zaostali so bili ti jeziki, ker jim dolge veke že ni bila dana prilika, da bi se le količkaj gibali v višjih političnih krogih — zato ni bilo čudo, da niso imeli vsega dovolj za nove potrebe, katere so se sedaj kar iznenada pokazale. Osobito v slovanskih jezikih se je čutil ta nedostatek, ker je avstrijskim Slovanom bila usojena tako dolgotrajna politična brezdejstvenost! Kaj je tedaj bilo početi s temi nerazvitimi jeziki? Da je bila tedanja avstrijska vlada tako malo objektivna in nezavisna, kakor so bile poznejše in je še dandanašnja, to si lahko mislimo, kako bi se bila zvrševanja enakopravnosti lotila zaradi nerazvitih jezikov. Tako pa je vlada 1849. leta storila nekaj, kar se kakor nebeško čudo vidi očém sedanosti! Da se slovanski jeziki popolnijo in priredijo za rabo v uradnem in ustavnem življenji, sklicalo je c. k. pravosodno ministerstvo 1849. leta julija meseca na Dunaj vseslovansko komisijo. Znalci slovanskih jezikov naj bi ustanovili slovanskim jezikom v Avstriji juridično-politično terminologijo in zajeta naj bi bila nekoliko iz prejšnjega pravnega slovstva, nekoliko pa iz prirodnega zaklada raznih narečij, tako da bi zadostovala potrebam novega zakonodavstva in nove uprave, da bi najprej služila pri urejanji državnega zakonika, potem pa bila tudi pripravno vodilo v praksi sploh. Sestala se je ta komisija prvič na Dunaji dné 1. avgusta 1849. leta. Izmed Slovencev so bili pozvani dr. Fr. Miklošič, vseučiliški profesor in uradnik dvorske knjižnice, dr. Matija Dolenc, dvorski in sodnji odvetnik na Dunaji, in iz Ljubljane kri-

minalni aktuvar Anton Mažgon, katerega pa je uhitela smrt, predno je mogel odriniti na Dunaj. Po nasvetu ostalih dveh udov Slovencev je bil poklican za tem v komisijo — Matej Cigale iz Ljubljane.

Po takem potu je Matej Cigale začetkom oktobra meseca 1849. leta prišel na Dunaj. Dné 25. januarija 1850. leta je bil definitivno imenovan za ministerijalnega koncipista v uredništvu državnega zakonika, kjer službuje še do denašnjega dné. Na našo srečo Matej Cigale v pisárno ni sédel kot birokrat in se tudi pozneje ni pobirokratil. Ljubezen do slovenske stvari, kateri je že prej zdatno služil, ni ga ostavila, ko je on ostavil domovino. Ves čas je z uradno svojo dolžnostjo spájal dolžnost izobraženega domorodca. Oficijalni prelagátelj je v tisti dóbi tudi Slovincem ledino oral, začel je tudi slovenščini graditi novo stavbo od besed, prirediti jo imel za javno rabo, za politično in pravno književnost. Tu ni bil zgolj uraden, marveč tudi národen poklic, in da je bil izpolnjen, trebalo je poleg znanja in vestnosti tudi žive ljubezni do napredka v slovenskem jeziku. Vse to troje pa je bilo in je združeno v Mateji Cigaletu in Slovenci smo lahko usodi hvaležni, da je v tega možá rokó položila skrb za uradno slovenščino pred blizu štiridesetimi leti. Ustava z 1849. leta se je držala le do 31. dné decembra 1851. leta, ž njo je bila pokopana vsaka svoboda državljanov in národov, ostal je le državni zakonik v vseh avstrijskih jezikih. Oficijalna skrb za razvoj slovanskih jezikov v uradni in javni rabi se ni več povrnila, dasi se je povrnila ustava z načelom enakopravnosti národne. Narobe, bila je navzlic tej ustavi dóba, v kateri je vlada z vsemi svojimi močmi préčila uradno ter javno rabo slovanskih jezikov. Ali brez ozira na to, kakšna politična sapa veje, hodil je Matej Cigale v uredništvu državnega zakonika svojo pot, vestno pripravljal slovenščino za uradne potrebe, vneto bogatil jo z juridičnimi in političnimi izrazi. Denašnji slovenski pravniški jezik je vzgreden skoraj zgolj na Cigaletovem trudu. Ali videli bomo, da je Matej Cigale imel razširjen delokrog, videli bomo, sedaj, ko iz skromnega zatišja na dan spravljamo sliko čestitega starine, da se na njegovih prsih svetijo še drugi nizi zaslug in del za ljubo slovenstvo!

Matej Cigale je bil porojen 2. dné septembra 1819. leta v Dolenjih Lomih, hiš. št. 12, v soseski spadajoči pod Črni Vrh, sredi med Vipavo, Idrijo in Logatcem. Slovenski čitati se je naučil domá od roditeljev in od

brata. Leta 1830. se je ustanovila šola v Črnem Vrhu, v katero je hodil tisto leto ter se naučil nemško čitati. V letih 1831.—33. bil je v Idriji v prvem, drugem in tretjem razredu nemških šol.

V letih 1833.—39. šolal se je na goriški gimnaziji; tu se je seznanil z nemško in italijansko literaturo, nekoliko tudi s francosko in angleško. O slovenski slovnici ni bilo ni duha, ni sluha; samó roditeljem je dopisaval slovenski. Cigale je bil odličen dijak. V prvih treh letih je bil drugi, v poslednjih prvi »praemifer«. Spomladi 1839. leta je dobil — sloveč latinec — nálog, spisati latinski govor za dovršitno slavnost, ki je bil učiteljem jako po godi. Imajoč neko nadležno bolezen, bil je dva meseca pred koncem izpuščen domóv z naročilom, priti »zur Praemienvvertheilung«. V tem so sošolci zložili dvajset goldinarjev ter so Cigaletovo »oratio« dali tiskati. Ostal je še naslednji dve leti v Gorici na filosofiji.

Leta 1841/42. bil je Cigale v Ljubljanskem sementišči, kjer so se že nekateri bavili s slovenskimi in drugimi slovanskimi jeziki, zlasti z ruskim. Najbolj se je odlikoval Žakelj (pesnik Ledinski), s katerim je Cigale pogostoma čital Puškina.

Duhovenskemu stanu pa je Cigale slovó dal; za 1842/43. leto je šel na graško, in drugo leto na dunajsko vseučilišče. Tu na Dunaji se je začel živo zanimati za slovenščino, ker so bile začele izhajati Bleiweisove »Novice«. Velik vpliv je imel nánj v tem oziru zvesti mu prijatelj Peter Kozler, ki mu je dobavljal knjige. Ideja slovanske vzajemnosti je že tedaj zbirala vseučilišničke in druge mlade Slovane v Grlovičevo (pozneje Löwovo) kavarno, kjer se je Cigale seznanjal s Čehi, Hrvatí, Srbi, Poljaki i. dr., tako n. pr. tudi s slovečim hrvatskim pisateljem Kurelcem. Tu se je naučil hrvaškega in češkega jezika ter sósebnó čital Vukove národne pesmi in spise.

Prvi sestavek Cigaletov so priobčile »Novice« in bil je to popis prve avstrijske razstave na Dunaji za cesarja Ferdinanda 1845. leta.

Dovršivši 1846. leta jus, nastopi Cigale 1847. leta sodnjo praktiko v Gorici pri mestno deželnem sodišči (tribunale civico-provinciale.) Tu se je v slovenščini pogovarjal z avskultantom Antonom Mažgonom in z njim je napravil prvi uradni prevod na slovenščino, namreč po naročilu grofa Stadioná, tržaškega gubernatorja, prevod občinskega ustava, čegar glava v tedanji Cigaletovi slovenščini tako-le slóve: »Postava izroči vsaki občini (komunu) oskrbníštvo lastniga premoženja, in ji perпусти zvolitev njenih namestnikov. De bi se tedej izpeljava te narv. naredbe v občini — zagotovila in storilo, de se v resnici prava občinska (komunska) volja v ti dvojni zadevi oglasi, in narv. namen zastran dobriga in občini resnično koristniga oskerbníštva občinskiga premoženja doseže, je c. k. Kresija na svitlo dati sklenila naslednji Poduk.«

Da je Cigale dobil naročilo za ta prevod, to je bil nekak »omen«, s katerim je usoda hotela namigniti, za kaj ga je odločila in namenila. O novem letu 1848. šel je bil v Celovec in je tu pri nótranje-avstrijskem in primorskem sodišči apelacijskem opravil preskušnjo za sodništvo. Pri tej priliki se je seznanil s koroškima vzornima rodoljuboma Matijem Majarjem in Andrejem Einspielerjem. Majnika meseca istega leta so ga vsposobili za

sodnika, ali v tem so njegovi novčni pomočki vsi pošli in podporščine avskultantom, na katere se je prej zanašal, bile so zarad prevratnih dogodkov povsod ustavljene. Ni mu bilo torej mogoče stopiti v državno službo.

Tisti čas je ljubljanski tiskar J. Blaznik iskal urednika za namerjani svoj časnik, za »Slovenijo«. Dobil je z Dunaja svèt, naj v to nagovorí Cigaleta. Šel je tedaj v Celovec in Cigale se mu je udal ter prevzel uredništvo. Tako je prišel v Ljubljano in bil urednik »Sloveniji« od 1. dné julija 1848. leta do sredi septembra 1849. leta. Delo mu je bilo težavno, za politični del je bil čisto sam, brez novinarske veščine, vender so ga podpirali zunanji, po imeni: Einspieler, Davorin Trstenjak in drugi; za leposlovstveni del mu je nekoliko pomagal Malavašič. Znanje češkega in hrvaškega jezika mu je v tem mnogo koristilo, nekoliko, ker je po tem lahko listu ohranil širše slovansko obzorje, nekoliko, ker so bili češki in hrvaški uvodni članki hitro prevedeni, kadar je primanjkovalo gradiva. Ob državnega pravnika Cigaletova »Slovenija« ves čas ni nikdar zadela, tako da Cigaletu ni noben časnikarsk greh delal napotja, ko so ga klicali na Dunaj v državno službo.

Leta 1848. osnovali so navdušeni rodoljubi »slovensko društvo v Ljubljani« z namenom, da bi gojilo domači jezik in njega književnost. Matej Cigale se je kot društveni tajnik udeleževal dotičnih sej in delovanja. Že 1848. leta se je lotilo »slovensko društvo« prevajanja avstrijskih zakonikov. Dva odbora sta bila v to postavljena. V enem je že imenovani Anton Mažgon največ delal za prevod državljanskega ali (kakor bi Cigale sedaj po hrvaškem in ruskem rajši pisal): grajanskega zakonika, v drugem odboru pa se je Cigale trudil okoli kazenskega zakonika. To, kar se je zakonov preložilo v tem društvu, tiskalo se je potem v listih »Slovenije«, kjer je še urednik kako stvarco popravil. Natis državljanskega zakonika gre do § 620.

O začetku 1849. leta imele so češko-moravske »slovenske lipe« zbor v Pragi. Na češko povabilo je bil Matej Cigale poslan tjakaj kot zastopnik »slovenskega društva«. V uredništvu »Slovenije« ga je tačas namestoval Dragotin Dežman, ki je za novoletnico napisal goreči, pozneje — strupenemu renegatu — mnogokrat očitani sestavek: »Slava Slavjanom!«

Matej Cigale si je tedaj bil že lepe zasluge pridobil za probujo slovenskega národa in za napredek slovenščine, ko ga je ministerstvo pozvalo na Dunaj v slovansko komisijo. Utrjena je bila že tedaj po Slovenskem njegova slava, da je mož z vrlim znanjem, mož z zvesto národno domoljubivostjo! In popolnoma so se izpolnile nadeje, katere je o Cigaletu »slovensko društvo« v letnem zboru 2. dné maja 1850. leta izreklo po novem svojem tajniku Dežmanu, Dragotinu Dežmanu, ki je v svojem poročilu dejal: »... in mi smemo tudi za naprej od njegovega (Cigaletovega) rodoljubja pričakovati, da bo kakor do zdaj slovenščino zvesto podpiral.« (»Novice«, tečaj 8., list 19.)

Ko je Cigale došel na Dunaj, delovala je že komisija za slovansko terminologijo po samosvojih načelih in pravilih. Vzpostavila si je bila za vodilo načelo, naj se izražajo isti pojmi v raznih slovanskih »narečjih«

kolikor móči z istimi ali podobnimi besedami. Nasvetovalo se je sicer s te in óne strani, naj bi se nekako znova ustvarila po besednem deblu in besedni obliki jednakšna, soglasna terminologija za vseh pet književnih slovanskih »narečji« v Avstriji, namreč za »narečje« češko, poljsko, malorusko, slovensko ter »ilirsko-srbsko«. Toda to ni obveljalo, ker takšna terminologija bi ne bila za praktično rabo. Delovala pa je komisija v petih odsekih, vsako »narečje« je imelo svoj odsek. Bili so v odseku češko-moravsko-slovaškem: dr. A. Beck, urednik državnega zakonika; K. Erben, translator iz Prage; dr. J. Kollár, vseuč. profesor; K. Kuzmány, prof. protestantske teologije; A. Rybička, translator v notranjem ministerstvu; dr. P. J. Šafařík, bibliotekar v Pragi, in A. Šembera, profesor ter translator v Brnu; — v poljskem: M. Kawecki, vseuč. profesor in urednik drž. zakonika; F. Slotwiński, vseuč. profesor v Krakovem in J. Strojnowski, minist. svetoválec; — v maloruskem: J. Glowacki, vseuč. profesor v Lvovu; Gr. Szaszkiewicz, kanonik in minist. svetoválec in J. Wyslobocky, urednik drž. zakonika; — v slovenskem: dr. M. Dolenc, prof. Fr. Miklošič in pozneje M. Cigale: — v ilirsko-srbskem: S. Car, začasni urednik drž. zakonika; dr. Vuk Stefanović-Karadžić; J. Mažuranić, banski svetoválec v Zagrebu; dr. B. Petranović, urednik drž. zakonika, in kesneje dr. D. Demeter v Zagrebu. Poleg teh odsekov je bil še šesti odsek, pripravljajoči gradivo, katero se je imelo prevesti in se potem oddajalo odsekom. Kar se je v odsekih preložilo, to se je potem praviloma vsako popóldne preiskalo v zboru komisije. Vsak član je imel k sleharni besedi pravico pripomniti kaj, a konečno sodbo ob izrazu je imel vendar le samó dotični odsek. Prevodi so takisto bili končani zadnjega dne oktobra meseca 1849. leta in 2. dné novem-

bra se je pričelo splošno pregledovanje in trajalo do zadnjega dné novembra meseca. Cigale se je komisije udeleževal od 12. dné oktobra dalje ter je slovenski del južnoslovanske terminologije zdelal in kot urednik za izdavo dovršil in predgovor napisal 16. dné aprila 1853. leta. V tem predgovoru čitamo, da je sicer to delo bilo urediti drju. Dolencu, da pa le-tá tega ni mogel in je je namesto njega opravil Cigale, kateremu je je pomagal J. Navratil.

Kar se tiče vprašanja, ali naj bi se terminologični slovar izdal za vse jezike v jedni knjigi, ali pa naj bi se priredile tudi posebne izdave za posamične jezike, o tem je bilo mnogo besedovanja. Južni Slovani so bili za jedno skupno izdavo, severni pa za posebne izdave, in šele potem za skupno izdavo. Napósled je razločilo c. k. pravosodno ministerstvo, naj se za prvo tiska češko-slovaška, za njo poljska in maloruska posebna izdava, da se pa, kakor to izrecno želé dotični odseki, z južnoslovanskimi jeziki počákaj za kumulativno in paralelno skupno izdavo vseh pet. oziroma šest slovanskih jezikov. Izišle so res posebne izdave za severne jezike, ali skupnega terminologičnega slovarja vseh slovanskih jezikov še denašnji dan nimamo. »Zlasti po krepkem prizadevanji gosp. doktorja Matije Dolenca, dvornega in sodnega pravdosrednika na Dunaju« — piše M. Cigale v omenjenem predgovoru — »(se je) vendar to doseglo, da so bile tri južnoslavjanska narečja v jeden zvezek natisnjene, nekaj za to, da bi se s tim bližnja njih sorodnost očitno kazala, nekaj pa za to, da bi se tú nasvetovani pravoslovni izrazi in izreki vzajemno podpirali, opravičevali in dopolnjevali.«

Ta južnoslovanska terminologija je prišla na dan 1853. leta, a danes je ni več dobiti na književnem trgu.

(Konec prihodnjè.)

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Rojaki!

Dné 21. avgusta t. l. obhajala se bode na slovenskem Koroškem slavnost, kateri enakih imamo le malo zaznamenovanih v zgodovini svoji.

Dika naša, starosta koroških Slovencev, neutrudljivi prvoboritelj in rodoljub slovenski, slavni naš rojak

preč. gosp. profesor Andrej Einspieler

daroval bode v ta dan svojo zlato mašo v rojstvenem kraju v Svečah v Rožni dolini na Koroškem.

K tej slavnosti, slavna društva slovenska in dragi rojaki Slovenci, vabimo Vas danes najuljudneje. Udeležite se te pomenljive slavnosti v mnogobrojnem številu, da moremo združeni z Vami dostojno počastiti ónega možá, ki je vse svoje življenje posvetil v to, da bi koristil milemu našemu národu slovenskemu.

Voziti se bode treba do Celovca po železnici in od tukaj z vozóvi dalje čez Bistrico v Sveče, kamor je

vožnje kake 3 ure, pész-hoda pa čez 4 ure. — Gorenjci iz Kranjskega imajo najboljši in najbližnji pot čez hrib »Kočno«.

Podpisani odbor prosi tedaj vsa óna slavna društva in posameznike, ki se želé udeležiti slavnosti in pridejo do Celovca, naj se blagovolijo prej ko prej, najdlje pa do 6. dné avgusta, oglasiti za prostore, da bode mogoče o pravem času oskrbeti dovolj vóz za vse udeležence. — Vožnja na preprostih kmetskih vozóvih bode stala tja in nazaj za osobo 1 gld. 20 kr. — Ravno tako se je oglašati do gori navedenega časa vsem ónim, ki se želé udeležiti banketa.

Natančneje se bode naznanilo v kratkem po tiskanih vabilih in programih, kakor tudi po raznih slovenskih časnikih.

Pisanja, slavnosti zlatomašnika Einspielerja se tičóca, pošiljajo naj se tajniku slavnostnega odbora pod naslovom: Janez Wieser, župnik Elizabetinskega sa-

mostana v Celovci, kateri bode tudi vsak čas pripravljeno, radovoljno dajati pojasnila na razna vprašanja.

Bratje! Zanašamo se na Vašo udeležbo; pridite k nam, da se skupno veselimo s slavljencem našim; sleharni pa naj tudi vidi, kako slovenski narod spoštuje in čišla zaslužne svoje možé.

Na svidenjel

V Celovci, 14. dné julija 1887.

Slavnostni odbor:

Dr. Valentin Nemec,

kanonik, konzistorijalni svetovalec in dekan pri Sv. Hemi,
predsednik.

Matej Šervicelj,

knezoškofijski svetovalec in komendant na Reberci,
podpredsednik.

Janez Wieser,

župnik Elizabetinskega samostana,
tajnik.

Odborniki:

Franjo Vizonik, prošt in dekan v Dobrli vesi; Lambert Ferčnik, dekan v Žabnici; Andrej Bizar, dekan v Grabštanji; Matija Ambrož, dekan v Železni Kapli; Jos. Fritz, dekan v Št. Mohoru; Luka Bavtžar, župnik na Ziljski Bistrici; Fr. Centrih, župnik v Št. Petru pri Vašinjah; Janez Godec, župnik v Rožeku; Janez Hutar, veroučitelj na c. kr. realki v Celovci; Šimen Incko, župnik v Podkloštru; Anton Kezmar, slovenski pridigar v Celovci; France Korman, župnik v Mižici; Jakob Knaflič, župnik v Ločah; Alojzij Ledvinko, župnik v Št. Kocijanu; Šimen Muden, župnik v Kapli pri Dravi; dr. Anton Müller, župnik pri Materi Božji na Jezeru; Franjo Petek, župnik v Trgu Grebinj; Jožef Peterman, župnik v Št. Vidu; Janez Podlipnik, župnik na Radišah; Jožef Škerbinc, župnik v Kamenu; dr. Jožef Somer, župnik v Šmihelu; Šimen Stöckl, župnik v Št. Lenartu pri Sedmih studencih; Janez Šuster, župnik v Svečah; P. Kolumban Urnik, profesor teologije v Celovci; Anton Vakonik, semeniški podvodja v Celovci.

V a b i l o

k

WOLFOVI SLAVNOSTI,

katero priredi

národná čítalnica v Idriji

dné 14. avgusta 1887

povodom odkritja spominske plošče na cerkvi sv. Barbare, kjer je bil ranjki knezoškof Anton Alojzij Wolf krščen.

Spored slavnosti:

1. Dné 13. avgusta zvečer ob 7. uri vsprejem gostov po slavnostnem in mestnem odboru ter národnih gospéd in gospodičnah.
2. Spreved v mesto z rudarsko godbo.
3. Razhod gostov po odkazanih stanovanjih.
4. Ob 8. uri v rudniškem gledališči „Čevljar baron“, opereta v treh dejanjih, katero predstavijo idrijske čitalnice diletantje.
5. Dné 14. zjutraj ob 8. uri sv. maša v mestni farni cerkvi sv. Barbare. Pri maši póje čitalniški pevski zbor.
6. Ob 1/29. uri se odkrije na cerkvi sv. Barbare spominska plošča, katero so slavljencevi sorojaki napravili z

blagodušno podporo slavnega mestnega zastopa. — Petje, slavnostni govor, venčanje in godba.

7. Po odkritji se gostom razkažejo rudniške znamenitosti in tovarne za živo srebro in cinober.
8. Ob 1. uri popóldne skupni obed v pivarni g. Tujča.
9. Ob 6. uri ljudska veselica s petjem, godbo itd. na vrti g. Fr. Didiča.

P. n. gg. zunanjim gostom se naznanja:

1. Vožnja po železnici iz Ljubljane do Logatca stoji s poštnim vlakom s tour- in retour-karto 1 gld. 60 kr.
2. Skupna vožnja iz Logatca do Idrije in nazaj je brezplačna.
3. Ogledovanje rudnika in tovarn je po prijaznem dovoljenji visokočastitega g. rud. predstojnika J. Novaka brezplačno.
4. Godba je brezplačna.
5. Prenočišča pri idrijskih rodoljubih so brezplačna.
6. Vstopnina k predstavi gledališki za parter 20 kr., lože 30 kr.
7. Skupni obed stoji 1 gld. za osobo in udeleženci se imajo izkazati z vstopnico k obedu, katera se dobi pri slavnostnemu odboru.
8. Odborniki so zaznamenovani s trobojnimi trakovi in s črko W.

Slavnostni odbor.

† Viktor Dolenc, znani, iskreni rodoljub, prvo-oribitelj in pospeševalec vsestranskih národnih napórov, umrl je dné 20. minulega meseca v Trstu v petinštiridesetem letu dóbe svoje. Porojen na Razdrtem, šolal se je v Gorici ter se po završenih šolah šel učiti trgovstvu. Nepozabljivi dr. Lavrič je zanetil v mladeničevem srci ogenj oduševljenja za našo stvar in politično borbo. V zrelejši dóbi se je pridruževal Dolenc delujé vsemu političnemu gibanju na Goriškem, ustanovil jo je in načeloval prvi národní čitalnici na Goriškem — v Solkanu. Političnega njegovega delovanja pričá je sósebno »Soča«, katera je bila za njegovega uredništva najboljši politični list. Pred desetimi leti preselivši se v Trst, bil je kmalu duša tamošnjemu življu slovenskemu. Spešil je zlasti »delavsko podporno društvo«, katero se ima njemu zahvaljevati na móci svoji, družbi sv. Cirila in Metoda je bil zastopnik in načelnik, bil je starosta tržaškemu »Sokolu« in tudi politično društvo »Eдинost« je imelo v njem odločnega in značajnega sotrudnika.

Móž, kakeršen je bil velecenjeni pokojnik, treba je nam osobito v denášnjih dneih, zatorej umršemu rodoljubu kličemo tudi mi iz srčne globine v prerani grób: Čast spominu njegovemu!

† Matej Brencè. Pri Sv. Gregóri nad Sódražico je uničila smrt znova lep pisateljski talent. Umrl je namreč tamkaj g. M. Brencè, ki se je šel zdraviti k svojemu bratu, tamošnjemu g. župniku. Pokojni Brencè se je porodil dné 19. sept. 1856. leta v Hrašah pri Lescah, študiral je gimnazijo v Ljubljani in potem pravoslovje na Dunaji. Zlasti v prejšnjih letih se je bavil mnogo z leposlovjem slovenskim in pisal precéj dobrih povesti v Stritarjev »Zvon«. Omenjamo samó »Almore«, »Blage oporoke« in »Ultima«. Raznoteri spisi njegovi so raztreseni po »Slov. Narodu«, »Slovinci« in »Ljubljanskem Listu«. Bil je delj časa korektor »Slov. Narodu«, potem urednik »Ljubljanskemu Listu« in napósled poročevalec »Laib. Zeitung«, ob jednem pa uradnik pri trgovinski zbornici ljubljanski. Napórno delo njegovo mu je vcepilo kál neozdravne bolezni, za katero je umrl dné 18. julija. — Baš sedaj, ko toli nujno potrebujemo krepkih sotrudnikov na leposlovnem polji slovenskem, obžalujemo dvojno iz srca prerano smrt Brencétovo. — Njega spomin žij med nami!

—k.

Pisateljsko društvo v Ljubljani je ukrenilo povodom sedemdesetletnice Davorina Trstenjaka. odličnega pisatelja, arheologa slovenskega v zvezi z rodoljubi slovenskimi prirediti svečanost v nedeljo 4. dne septembra t. l. Upati je, da bode omenjena svečanost dostojna zaslužnega možá, prijatelja Miklošiča, Stanka Vraza, Čafa, Murka itd., dostojna možá, katerega imé sluje daleč preko mej rodne mu domovine, »lepe Štajerske zelene«.

Kostí slavnega Kopitarja se bodo prenesle s pokopališča sv. Marksa na tamošnje centralno pokopališče,

kjer se jim odloči mesto v mavzoleji za slavne možé, in dosedanji nadgrobní spomeník Kopitarjev se izroči muzeju ljubljanskemu.

Slovenski filološki seminar. Sloveči hrvaški učenjak prof. Vatroslav Jagič, ki je prevzel stolico slovenske filologije na Dunaji po odstopu Miklošičevem, ustanovil je tamkaj seminar za slušatelje slavistike. Ministerstvo je odločilo temu seminaru štiri sobe v vseučiliščnem poslopji in sedaj zbira Jagič knjige za biblioteko, obsezajočo slovansko jezikoslovstvo.

Ostali slovanski svet.

Za spomeník pokojnega dalmatinskega domoljuba Mihovila Pavlinoviča je hrvaški mecén, vladika J. J. Strossmayer blagodušno daroval vsoto 200 gld.

Prenos Vukovih kostí. Odbor za prenos Vukovih kostí se je zbral nedavno v Belemgradu in ukrenil, da odidejo trije družabniki na Dunaj ter na posebni ladji prepeljó Vukove kostí v Beligrad. Ladja, plovoča po Donavi, mudila se bode na obali nastopnih mest: Sent. Andrije, Budima, Vukovara, Novega Sada, Sr. Karlovcev in Zemuna. Kadar dospè v Beligrad, prenesó se kostí v dvorano »vélike šole«, kjer bode postavljen katafalk v dvorani črno opeti. Slavnost bode trajala tri dni. Prvi dan pohodijo dvorano osnovne in srednje šole in položé vence na krsto Vuka Stef. Karadžiča. Drugi pride na vrsto občinstvo in »vélika šola« in tretji dan bode svečana zadušnica v sinodalni cerkvi, kjer se na levi strani

ob urodu shranijo smrtni ostanki očeta novejše književnosti srbske ter bode tako odločeno njegovim kostém mesto v obližji Dositija Obradoviča, katerega grob je na desni strani pri urodu v belogradske sinodalne cerkev.

Tristolétnica. Bodoče leto meseca julija bode minilo devetsto let, odkar so Rusi po vzgledu kneza svojega sv. Vladimira vsprejeli krščanstvo. V Kijevu se že delajo velike priprave, da se kar najbolj moč slovesno praznuje spomin ob ónem vélikem momentu v ruski zgodovini. Do tačas se dogotovi tudi nova katedrala kijevska in služba božja se bode opravljala v nji. Središče vse svečanosti bode cerkev sv. Vladimira, od ondot odide slovesna procesija po vélikih ulicah do vrelca sv. Vladimira, kjer so Rusi pred devetsto leti prejeli sv. krst. Pričakuje se mnogo gostov tudi osobito iz drugih slovanskih deželá.

KNJIŽEVNOST.

Pripovedka o Větru. Češka národna pravljica. Spisala Eliška Krásnohorská. Sè sedmimi slikami. Z dovoljenjem pisateljčinim poslovenil H. Podkrajšek. V Ljubljani. Založila »Národna Šola«. Natisnila Klein in Kovač. 1887. 66 str.

To je naslov jako lični knjižici, katera nam je te dni prišla na svetlo. Priznana pisateljica češka, Eliška Krásnohorská, napisala je lepo pravljico, katero mora vsakdo čitati z zanimanjem. Prevod g. Podkrajška je dober. Brez skrbi ga moremo dati v róke mladini naši, kateri je namenjen pravo za pravo; dovolj je lepote v njem, da si ž njo naslaja in blaži srcé. Prav umestno je to, da je gospod prelagatelj delo svoje razredil na poglavja in s tem odpravil jednoličnost, ki nas nekoliko motí pri češkem izvorniku. Knjižica ima sedem slik, ktere je po posredovanji znanega prijatelja mladini slovenski, gospoda Jana Lega v Pragi, pisateljica brezplačno posoditi blagovolila. Tisek je snažen, popir lep in debel. Cena knjižici je 25 kr., po pošti 30 kr. Vsem knjigoljubivim čitateljem svojim prav živo priporočamo ta najnovejši spis mladinski ter smo jako hvaležni »Národní Šoli«, ker tako lepo skrbi za primerno berilo mladini naši. Želimo samó, da nas še večkrat razveselí z enakimi spisi.

—k.

Pedagogiški letnik. I. leto. 1887. Uredil Fran Gabršek. Izdalo in založilo »Pedagogiško društvo« v Krškem. V Ljubljani. Natisnil J. R. Milic. 8°, 251 strani.

Lani so osnovali nekateri gospodje učitelji v Krškem društvo, katero si je postavilo za nalogo: »nadalnje izobraževanje učiteljev, izboljšanje domače vzgoje otrok in vsestranski razvitek slovenskega pedagogičnega slovstva«. Da rečeno društvo vestno izpolnjuje nalogo svojo, o tem pričajo štiri zborovanja, katera so bila v Krškem, v Št. Jarneji, v Mokronogu in v Sevnici. Različni društveniki so sedaj poročali o stvaréh, tičočih se učiteljstva samega in delovanja njegovega na národ. Da se »Peda-

gogiško društvo« tudi bavi s pedagogiško književnostjo slovensko, temu je priča »Letnik«, kateri nam je te dni došel. Lepa ta knjiga obseza: »Občno vzgojeslovje«, katero je poleg nemškega izvornika dr. Jos. Micha priredil prvosednik »Pedagogiškemu društvu« Fr. Gabršek; razpravo: »Vzroki zasurovelosti med mladino šoli odraslo in sredstva, kako pomoči tej žalostni prikazni«, spisal Žavski; spis »Komenski-Slomšek«, sestavil J. Ravnikar; »Učne slike iz somatologije«, za višjo skupino národne šole spisal Tone Brezovnik; »Pouk o črtěh« z 51. podobami. II. del, sestavil Jos. Bezlaj, učitelj risanja na meščanski šoli v Krškem, in napósled »Poročilo o delovanji »Pedagogiškega društva« v prvem letu svojega obstanka«, sestavil Fr. Gabršek. Vsi ti sestavki so pisani jako zanimivo in nekateri so stalne vrednosti; zategadelj ne dvojimo, da si »Pedagogiško društvo« pridobode novih prijateljev in »Letnik« mnogo naročnikov. Dva spisa: »Vzgojeslovje« in »Pouk o črtěh s podobami« dobivata se tudi posebej. Vsem prijateljem národnega šolstva našega živo priporočamo to knjigo; »Pedagogiškemu društvu« pa želimo, da bi vstrajalo na početem delu in nas bodoče leto zopet razveselilo z novim »Letnikom« svojim!

—k.

Jos. Stritarja zbranih spisov so izšli 5., 6. in 7. snopič, ki nadaljujejo poezije.

Znani knjigar ljubljanski, gospod J. Giontini je izdal in založil znova nastopne knjige:

„Národne pripovedke za mladino“ II. zvezek, „S prestola na morišče ali nesrečna kraljeva družina,“ in „Naselnikova hči“.

Spisal ali poslovenil je te knjige g. Dominicus. Kar se dostaje »Pripovedek«, priznati moramo, da so v obče dobre in zanimive, vendar se nam zdi potrebno opomniti g. pisatelja, naj se v bodoče skrbno izogiblje vsega, kar bi utegnilo žaliti nežni čut mladine, kateri so namenjene »Pripovedke«. — Knjižica »S prestola na morišče« opisuje usodo nesrečnega Ludovika XVI., »Naselnikova hči« pa življenje med Indijani. Vsaka knjižica ima na zavítku barvano podobo, kar jej daje mnogo

prijetnejše lice. Ker je vsebina tem knjižicam dobra, jezik, izvzemši nekatere hibe, lep in pravilen, zato upamo, da si jih bode občinstvo pridno nabavljalo. —k.

Solska letina. Letno poročilo c. kr. velike gimnazije ljubljanske ima na čelu spis »Slovenščina na ljubljanskem liceju. Po listinah shranjenih v gimnazijskem arhivu spisal prof. M. Pleteršnik.« Učeni gospod profesor nam pripoveduje v lepem svojem sestavku z jedrovito besedo ob ustanovi učne stolice za slovenščino na liceji ljubljanskem; kaže nam mnenja ordinarijator ljubljanske, goriške in tržaške škofije, katere je povprašal gubernij, ali bi bil pouk v slovenščini obligaten ali neobligaten; riše nam delovanje prvega učitelja slovenščine Fr. Metelka in podaja naposled zanimive date o pohajanju slovenskega pouka. — Nastopni spis slóve: »Weitere Bemerkungen zu einzelnen Stellen der Platonischen Apologie des Sokrates«. Iz letnega poročila posnemljemo, da je imela gimnazija 36 učiteljev in sicer 32 za obligatne, 4 za neobligatne predmete. Učencev je bilo koncem šolskega leta 779; po narodnosti 635 Slovencev, 139 Nemcev, 4 Lahi, 2 Hrvata. Odličnjakov je 96; 521 učenec ima prvi red, 35 učenec drugi red in 26 učenec tretji red; izpit je ponavljati 100 učencem. — Šolsko leto se prične dné 19. septembra.

Letno poročilo c. kr. velike gimnazije novomeške pridenja s spisom »Die Gegner des Hellenismus in Rom bis zur Zeit Cicero's. Von Leopold Koprivšek.« — Učiteljev je bilo 14, učencev koncem šolskega leta 147, med njimi 140 Slovencev, 4 Nemci, 1 Hrvat, 1 Čeh, 1 Rumunec. Odličnjakov je 12; 92 učenec ima prvi red, 12 učenec drugi red in 7 učenec tretji red; izpit je ponavljati 24 učencem. — Šolsko leto se prične dné 17. septembra.

Letno poročilo c. kr. državne gimnazije celovske pri naša nadaljevanje in konec spisa »Beiträge zur Geschichte der Pest in Kärnten im Jahre 1716« od A. Grillitscha. — Učiteljev je bilo 21, učencev 370, med njimi 53 Slovencev. Pouka v slovenščini se je udeleževalo 66 učenec, ki so bili razdeljeni na štiri oddelke.

Letno poročilo čveterorazredne deške in obrtno-nadaljevalne šole v Kamniku. Koncem šolskega leta 1886/87 navaja podatke iz šolske kronike, šolske dobrotnike in učiteljstvo. Učencev je bilo 193, v obrtno-nadaljevalni šoli pa 55. —k.

POGLED NA SLOVANSKE KNJIŽEVNOSTI.

Tugomilke, pjesme Tugomila. Troškom pjesnika. Tako se zovejo pesmi hrvaškega pesnika Avgusta Harambašiča, ki so bile tiskane že v »Hrv. Vili« in v »Vienci« in v katere je pesnik izlil vso dušo svojo, ves ogenj in vso togo za umršo drago prijateljico srcá svojega. Nežne te pesmi, lepe misli v prekrasni mojsterski obliki so se prikupile vsakomu, kdor jih je prej priobčevane čital po zgoraj omenjenih listih in gotovo boše tudi vsakomu, komur je do hrvaškega berila, ustrezno, da mu je moči sedaj nabaviti si Harambašičeve »Tugomilke«, zbrane v jedno kito.

Isabrane pjesme Zmaja Fovana Fovanoviča, katere je »Slovan« v poslednjem listu naznanil, veljajo broširane 60 kr., elegantno vezane 1 gld. 20 kr. izvod in dobivajo se v akademijski knjigarni Lav. Hartmanna (Kugli & Deutsch) v Zagrebu, samo Ilica 4 (Hôtel k »caru avstrijskemu«.)

Književni honorari v Angleški. »Poeta laureatus« angleške kraljice, lord Tennyson, prejel je od svojega založnika za jubilarno odo angleški kraljici 700 funtov šterlingov (700 gld.), dobil je torej za vsak stih 100 gld. v zlati. Kakor »Poeta laureatus« t. j. dvorski pesnik, ka-

tero dostojanstvo izvira iz dôbe Karla II., prejmlje lord Tennyson letnih 1000 gld. v zlati, a poleg tega dobiva od založnikov svojih, kateri poprodajejo ogromno množino njegovih děl, povprek za stih po 5 do 10 funtov šterlingov, zatorej mu oda kraljici na čast ni kdo zna kako posebno dobro plačana. Za svojo, dokaj slabo pesem »Sea-Dreams«, ki ima 313 stihov, ni dobil menj, nego 3130 funtov šterlingov. To so seveda najslabjši honorari, katere je kdaj prejel kakšen književnik, kajti angleški založniki sploh najbolje plačujejo književno delo. Tako so še celó književniki druge ali tretje vrste, kakor n. pr. Theodore Hook ali V. Harrison Ainsworth lahko služili s pisateljevanjem svojim na leto do 300.000 gld. v zlati. Wilkie Collins, katerega dela ne čakajo ni dvajsetih let po njegovi smrti, dobiva na leto po 3000 do 5000 funtov šterlingov. Poleg Tennysona so vender največje nagrade dobivali: Walter Scott, lord Macaulay in Ch. Dickens, katerih dela so resnično stalne vrednosti. Lord Byron, ako tudi še večji od teh, služil je vender relativno manjše honorare. Za svojo »Lauro« dobil je 700 funtov šterlingov, za četrti spev svojega »Childe Harolda« 2100 funtov šterlingov, in to je bil največji honorar njegov. Za vsa dela svoja je dobil skupno dosti neznatno vsoto — za Angleško namreč — samó 23.575 funtov šterlingov. Thomas Moore je dobil za krasno svojo pesem »Lalla Rookh« 3000 funtov šterlingov, in Bulwer Lythton za skupno izdavo svojih děl (največ romanov) 70.000 funtov šterlingov. A treba je védeti, da je bilo teh děl 70 zvezkov. Humorist Sterne (umrl 1768. leta) dobil je za skupno izdavo svojih děl, med katerimi so nekatera nesmrtna, 27.000 funtov šterlingov, kar bi v primeri novčne vrednosti za Bulwerja bila ravno petkrat tolika vsota. A sto let pred Sternejevo smrtjo dalo se je največjemu epiku angleškemu, Miltonu (1667. leta) za prvi natis nesmrtnega »Paradise Lost« dobrih, réci: dobrih pet funtov šterlingov. — Kar se tiče honorarov naših dni, napredovali smo vender že toliko, da je dobremu pisatelju moči služiti nekoliko več, nego Miltonu.

Listnica opravištva.

Da se letojnja celoletna naročnina poravná, prosimo uljudno nastopne gg. naročnike, da nam blagovočé svojedobno doposlata zaostanke. Kadar se bode to zgodilo, prejímó tudi oni premijo, katero smo tako že poslali celoletnim naročnikom svojim. J. P—r v Inomostu 35 kr.; M. P—č na Vrdu 1 gld.; Fr. P. na Savi 20 kr.; M. P—ž v Smartnem 30 kr.; Fr. R—č v Korminu 20 kr.; Bralno društvo v Radovljici 40 kr.; J. R. na Vinici 20 kr.; J. Str. v Dragi 20 kr.; Čitalnica v Sežani 20 kr.; J. Str. v Komnu 20 kr.; Čitalnica v Solkanu 20 kr.; A. St. v Novi Vesi pri Z. 20 kr.; J. S—n v Predloki 40 kr.; S. S. v Bazovici 1 gld.; J. S. v Adlešicah 20 kr.; Čitalnica v Tolminu 40 kr.; J. V—k v Lehnu 10 kr.; M. V—k v Celji 40 kr.; J. Z—c v Dobrempolji 1 gld.; T. Z—n v Ljubljani 1 gld. 35 kr.; J. Z—r v Cirknici 50 kr.; Dr. Ž. v Ormoži 40 kr.; Bralno društvo v Železnikih 40 kr.; Bralno društvo v Žužemberku 1 gld. 5 kr.; J. A—h prof. v Novem Jičinu 40 kr.; K. B. v Ajdovščini 10 kr.; M. B—c v Semčici 20 kr.; Čitalnica v Celji 40 kr.; A. D—k v Trbovlji 50 kr.; A. D—lj v Črnem Vrhu 25 kr.; Dr. F. v Celji 40 kr.; L. F—i v Kamenjah 20 kr.; V. G. v Kranji 20 kr.; Čitalnica v Gornjem Gradu 1 gld.; F. G. v Gorici 60 kr.; J. G. v Gračšici 1 gld.; I. Gr. pri sv. Lovrenci 40 kr.; A. H. učitelj v Trstu 20 kr.; J. H. župnik v Zalogu 50 kr.; Čitalnica v Idriji 40 kr.; I. J. v Litiji 10 kr.; J. K. v Skednji, 60 kr.; K—c v Gorici 90 kr.; A. K—n v Črnomlji 10 kr.; M. K—č v Črnomlji 1 gld.; K. K. v Jaicu 20 kr.; J. K. v Dorobergu 40 kr.; J. K—r v Gorici 20 kr.; J. K—r v St. Štefanu 20 kr.; M. L—č v Razdrtem 40 kr.; Slov. Čitalnica v Mariboru 1 gld.; J. M—n v Bégunjah 1 gld.; J. N. v Marezije 1 gld.; J. O. v Litiji 10 kr.; J. P. v Vavovljah 1 gld. — Prosimo, da nam te opomnje nikdo ne zaméri; objavljamo jo le zaradi redú, ker nam nepravilno pripošljanje naročnine napravlja ogromno posla in preglávce. — Kar se tiče reklamacij pa še to: Ako kdo katere številke ne prejme v določenem róku, reklamuj jo takoj, da se mu pošlje, predno nam poide. — G. J. Kaš na D. Ostalih številok, o katerih pravite, da jih niste prejeli, vam ne moremo poslati, ker so nam popolnoma pošle. Krivda je le na pošti, ker nam je list vrnila z opazko: „Abgereist“.

»SLOVAN« izhaja 5. in 20. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za vse leto 5 gld., za polu leta 2 gld. 50 kr. in za četrt leta 1 gld. 25 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 25 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravištvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu šte. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo.